

LBRIS

We know
books

Mulțumiri

Pentru revizia manuscrisului:

DORA PETRILĂ
MARTIN S. MARTIN
TEODOR HORVAT
MIHAI TOMA
FLORIN COSTEA
NICOLAE MELINESCU

*Pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție
fotografiile familiei:*

OVIDIU STĂNCIULEA

Desenele au fost realizate de către:

SORIN DAN COJOCARU

IRINEL POPESCU

Viața și opera profesorului
DAN SETLACEC

CUPRINS

BIOGRAFIE	17
CARIERA MEDICALĂ	75
OPERA	132
A. Patologia chirurgicală	174
Patologia tubului digestiv superior (esofag, stomac, duoden)	174
Patologia hepato-bilio-pancreatică	179
Patologia intestinului subțire și mezenterului	198
Patologia colonului și rectului	201
Tumorile retroperitoneale și patologia glandelor suprarenale	205
Hipertensiunea portală	219
Patologia ginecologică	227
Complicațiile postoperatorii	233
B. Tehnici chirurgicale	246
C. Preocupările de istorie a medicinei	261
D. Opinii despre profilul chirurgului	287
ȘCOALA	300
LISTĂ DE PUBLICAȚII ȘI COMUNICĂRI	314
BIBLIOGRAFIE	322
INDEX	324

să „depună mărturie“. Așa încât generațiile prezente și viitoare de medici să știe pe umerii cui s-a clădit medicina din zilele noastre, în România!

Bușteni, 25 iulie 2020

BIOGRAFIE

Profesorul Dan Setlacec s-a născut la București, pe 2 octombrie 1921, în cartierul „Filantropia“ (după numele spitaleului și bulevardului care străbătea cartierul); în perioada comunistă, bulevardul a devenit „1 Mai“, iar în prezent se numește „Ion Mihalache“.

Strada pe care s-a născut se chema „Mihail Cornea“ (fost mare jurist și ministru al justiției) și a devenit, ulterior, „Gala Galaction“; era situată în imediata vecinătate a cimitirului evreiesc și nu departe de atelierile Grivița, astfel încât copilul de 12 ani a putut auzi foarte bine sunetul sirenei, la grevele din 1933!

Dan Setlacec și-a petrecut copilăria și adolescența în România interbelică, o țară aflată, probabil, în cea mai rodnică și mai frumoasă perioadă din istoria sa, o țară ajunsă la apogeu, atât sub aspect teritorial, cât și ca grad de dezvoltare.

Efervescența culturală, dezvoltarea economică și rolul deținut pe plan internațional (în special în regiunea balcanică) nu mai atinseseră niciodată un asemenea nivel. Țara continua să fie grâнарul Europei, dar exploatarea petrolului în regiunea Ploiești, încă de la începutul secolului XX, o transformase în același fel în care a transformat și țările arabe în ziua de azi; s-a mărit bugetul,

s-a dezvoltat industria și a crescut nivelul de trai al populației. Sistemul de învățământ era de bună calitate. Liceul forma tineri bine pregătiți din toate punctele de vedere, pentru că profesorii erau oameni de mare valoare, unii dintre ei personalități reprezentative la nivel național: Garabet Ibrăileanu, George Călinescu, Eugen Lovinescu, Eugen Ionescu, Pompiliu Constantinescu.

Bacalaureatul rămânea un prag greu de trecut și un filtru de exigență maximă. Președintele comisiei de bacalaureat era întotdeauna un profesor universitar: Mihai Ralea, Ion Petrovici, Petre Andrei, Constantin Rădulescu-Motru, Tudor Vianu etc. Proba orală cuprindea șapte materii și la examen erau prezenți, de regulă, toți membrii comisiei! În același timp, proba era publică, ceea ce amplifică enorm emoțiile candidaților!

În această epocă, în România, s-au afirmat mari scriitori, mari compozitori, mari savanți. Era perioada în care George Enescu concerta pe scena Ateneului Român, Constantin Brâncuși sculpta complexul monumental dedicat eroilor neamului la Târgu-Jiu, Nicolae Iorga uimea o lume întreagă cu erudiția sa; în literatură străluceau Lucian Blaga și Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu și Mihail Sadoveanu, în știință se afirmau Simion Mehedinți, Emil Racoviță, Dimitrie Gusti, Nicolae Paulescu, Grigore T. Popa etc.

Toate acestea au creat în mintea copilului și adolescentului Dan Setlacec o imagine hiperbolizată a unei țări bogate și frumoase, a unui „El Dorado“ idilic, imagine care nu s-a mai șters niciodată.

În anii cei mai grei din perioada comunistă, Profesorul continua să iubească România și ne spunea mereu „Voi nu știți cum a fost țara asta înainte“.

Părinții Profesorului au fost Ioan și Elena Setlacec. Tatăl său era magistrat și a ajuns, la un moment dat, Prim-Președinte al Consiliului Legislativ. Familia provenea din Moldova, unde trăia și un unchi, profesor universitar la Iași, pe care nepotul din București îl vizita în vacanțe. De altfel, Dan Setlacec se considera, oarecum, moldovean, deși se născuse și crescuse în București.

A urmat liceul la „Marele Voievod Mihai“ (devenit ulterior „Ion Neculce“). Copilăria și adolescența i-au fost marcate de momentul de glorie în care se afla atunci istoria României.

Iată-l pe Calea Victoriei, un adolescent tonic și optimist, care privea cu încredere viața, alături de tatăl său, distins magistrat și Prim-Președinte al Consiliului Legislativ! (figura 1).

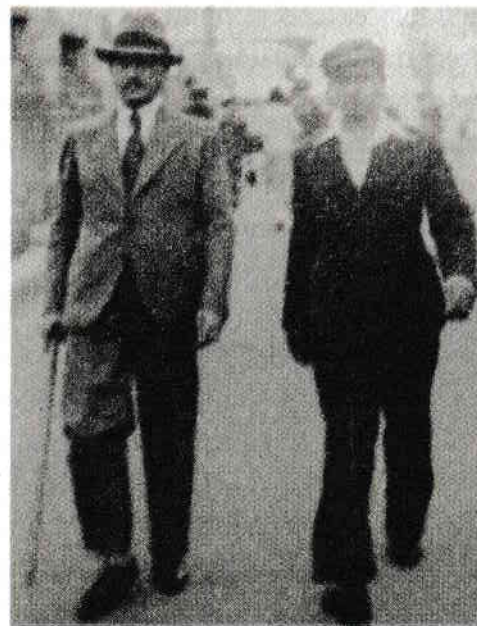

Figura 1. Dan Setlacec, adolescent, împreună cu tatăl său pe Calea Victoriei.

Povestea mai târziu ce plăcere inegalabilă avea când un unchi îl lua în mașina personală (pe vremea aceea toate mașinile personale erau americane) și mergeau împreună „să ducă mașina la garaj“. Garajul de pe bulevardul Magheru se numea, încă de pe atunci, Ciclop, denumire care avea să fie păstrată și mai târziu, sub regimul comunist. Felul în care erau îmbrăcați „șoferii“ în acea epocă, cu mănuși albe și caschetă, emana distincție și farmec, iar drumul cu mașina, pe străzile Bucureștiului, până la Ciclop, îi părea copilului de 10-12 ani ca un fel de excursie pe coasta amalfitană.

În familie, viitorul profesor a avut parte de o educație aleasă (cineva se mira mai târziu de unde a căpătat limbajul „buruienos“ pe care îl folosea uneori, mulți ani după aceea!) și de o bibliotecă extrem de bine dotată, pe care a folosit-o din plin.

Între volumele așezate pe rafturi se găseau lucrările unor autori de toate orientările, de la Walter Lippmann la Karl Marx! Asta dovedea că tatăl viitorului profesor își respecta statutul de magistrat și nu avea simpatii politice partizane, ceea ce s-a reflectat și în educația fiului său. După cum spunea mai târziu Dan Setlacec, pe rafturi era adunat un secol de cultură! Acele cărți i-au deschis viitorului Profesor gustul pentru lectură, care avea să rămână una dintre marile pasiuni ale vieții lui! Fără să fie „tocilar“, preocupat mai mult să judece și să înțeleagă, pe de o parte, și să-și lărgescă orizontul intelectual, pe de altă parte, este unul dintre cei mai buni elevi ai liceului. Atunci când Marele Voievod Mihai vine să înmâneze drapelul mării unități de „străjerie“ de la liceul în care învăța tânărul elev Dan Setlacec, acesta este ales să-l primească; la examenul de bacalaureat este clasificat primul.

Anii '30 au fost anii de avânt ai mișcării legionare, foarte populară în rândurile tinerilor. Pe tânărul Dan Setlacec nu l-a atras, ba chiar dimpotrivă! Îl deranjau, în primul rând, excesele acestei mișcări și atitudinea față de evrei, din rândul cărora avea prieteni și colegi. Mi-a relatat o scurtă vizită la Poliția Capitalei, pe vremea celor patru luni de guvernare legionară, și puternica impresie negativă cu care a plecat de acolo: mașini ale căror cauciucuri scrâșneau și la sosire, și la plecare, din care coborau în fugă oameni înarmați, cu figuri înspăimântătoare, ce compuneau un adevărat tablou al groazei.

Dan Setlacec a urmat cursurile Facultății de Medicină din București practic în perioada războiului (1940–1946), iar internatul, în perioada de tranziție de la democrație la comunism (1946–1949). Atât ca student, cât și ca intern, a dedicat o mare parte din timp studiului anatomiei. În acea vreme, era materia principală de studiu din anii preclinici și baza pe care se construia orice carieră chirurgicală (figura 2).

Figura 2. Dan Setlacec (primul din stânga), în sala de disecție.

Pe durata bombardamentelor din 1944, Spitalul Colțea, unde lucra ca extern, a fost evacuat la Ghergani-Răcari, în județul Dâmbovița (unde se afla un Spital al Crucii Roșii). A fost chiar și concentrat în anul 1943, timp de o lună, la un regiment din Cotroceni. Și iată-l pe studentul Dan Setlacec îmbrăcat în uniformă militară ca să-și apere patria! Deși trăia anii grei ai războiului, îi citim pe fața zâmbitoare același optimism al unui tânăr care avea toată viața înaintea (figura 3).

Figura 3. Dan Setlacec în uniformă militară, concentrat în perioada războiului.

Din păcate, aveau să urmeze ani și mai grei pentru țară: intrarea trupelor sovietice în România și instalarea treptată a regimului comunist.

În 1949, Dan Setlacec se mută la Spitalul Colțea, ca intern și apoi ca preparator, în Clinica de Chirurgie condusă de profesorul Nicolae Hortolomei, și de aici înainte drumul vieții lui urmează o traiectorie bine stabilită.

Anii '50 au fost perioada cea mai neagră, așa-numita epocă stalinistă, cu arestări făcute noaptea, cu oameni nevinovați condamnați pe nedrept, trimiși la canal sau la tăierea stufului, dintre care mulți nu s-au mai întors niciodată acasă. O valoroasă elită intelectuală a fost distrusă, în cea mai mare parte.

Pentru Profesor însă, aceia au fost anii tinereții și nu pot să nu-mi amintesc de gluma pe care o spunea de multe ori: „Un om trecut de prima tinerețe este întrebat (către sfârșitul anilor '80, să zicem): «Când era mai bine, acum sau pe vremea lui Stalin?» la care acesta răspunde fără ezitare: «Pe vremea lui Stalin, desigur!»! «De ce?!» «Pentru că pe vremea lui Stalin eram tânăr și... iubeam»“.

Dincolo de vremuri și de vicisitudinile lor, oamenii trebuia să își trăiască viața și să-și urmeze cariera profesională, cu bune și cu rele, cu bucurii și cu necazuri, cu realizări și neîmpliniri, ca în orice destin omenesc! (figura 4).

Tânărul Dan Setlacec a cunoscut și el, ca mai toată lumea, multe privațiuni, însă a avut și multe satisfacții. Nu iubea comunismul, dar nu s-a gândit niciun moment să plece din țară. S-a format exclusiv la școala de chirurgie românească, care, la acel moment, se afla la maturitate. Ca dovadă, această școală i-a format pe Theodor Burghel, Ion Juvara, Gheorghe Chipail,

Aurel Nana, Alexandru Pop etc., mari specialiști care nu a mai trebuit să meargă în străinătate la studii; totuși, este adevărat că, până la instalarea comunismului, medicii români circulau foarte mult în Occident și păstrau legătura cu cele mai avansate centre medicale europene ale vremii.

Figura 4. Dan Setlacec alături de colegii din echipa de la spitalul Colțea (pe rândul de jos, de la stânga la dreapta: Nae Hasnaș, Nelu Ștefănescu, Dan Setlacec, Gheorghe Niculiu; pe rândul de sus, de la stânga la dreapta: Costache Dimitriu, Ion Mănescu-Călărași, necunoscut, Alexandrescu, Gheorghe Petruc)

În perioada stalinistă, Dan Setlacec a lucrat la Colțea (1949–1960) cu un mare Profesor – Nicolae Hortolomei – de care, cu siguranță, nu s-ar fi despărțit pentru nimic în lume (figura 5). Avea un salariu modest și doi părinți fără niciun venit (tatăl său fusese magistrat și președinte al Consiliului Legislativ, dar regimul comunist îi suprimase pensia). La un moment dat, Profesorul Hortolomei i-a cumpărat tânărului său asistent stofă pentru un palton.

Figura 5. Prof. Dr. Nicolae Hortolomei împreună cu o parte din elevii și elevele de la școala sa de la Colțea – în poză se disting Dan Setlacec (pe rândul de sus) și Bradu Fotiade (pe rândul de jos).

Dar tot în această perioadă, Dan Setlacec devine pionierul chirurgiei cardiace din România, (în 1953, a participat la prima comisurotomie mitrală și a efectuat personal primele operații pe cord deschis, în hipotermie). Muncește enorm atât în clinică, cât și în laboratorul de chirurgie experimentală. Publică articole și scrie cărți care, la acea vreme, se plăteau destul de bine, iar cu acei bani își permite concedii la mare și își îmbunătățește garderoba. În anii '50, litoralul nu era accesibil oricui, și puținii care și-l permiteau își împărțeau plaja stând la distanțe uneori apreciabile unul de altul (figura 6); o cu totul altă imagine față de ceea ce a devenit litoralul românesc după 1965, când nu se mai găsea loc să arunci un ac!

Figura 6. Dan Setlacec cu George Litarczek,
în vacanță la mare – Eforie 1955.

Cei 11 ani petrecuți la Colțea au fost ani „romantici“, de la care a rămas cu multe amintiri frumoase. Din 1960, toată echipa se mută la noul spital Fundeni, cel de care, cu siguranță, numele lui Dan Setlacec va rămâne legat pentru totdeauna. Mutarea începuse încă din toamna anului 1959, dar părea că va mai dura, deoarece spitalul (a cărui construcție demarase în 1952) nu era încă gata; în primul rând, nu era amenajat blocul operator, iar Dan Setlacec a fost delegat să finalizeze acest „obiectiv“, ceea ce a însemnat o muncă foarte intensă și numeroase obstacole. În cele din urmă, deschiderea noului spital a fost accelerată de o epidemie de gripă, care a afectat România în iarna dintre anii 1959 și 1960 (figura 7).

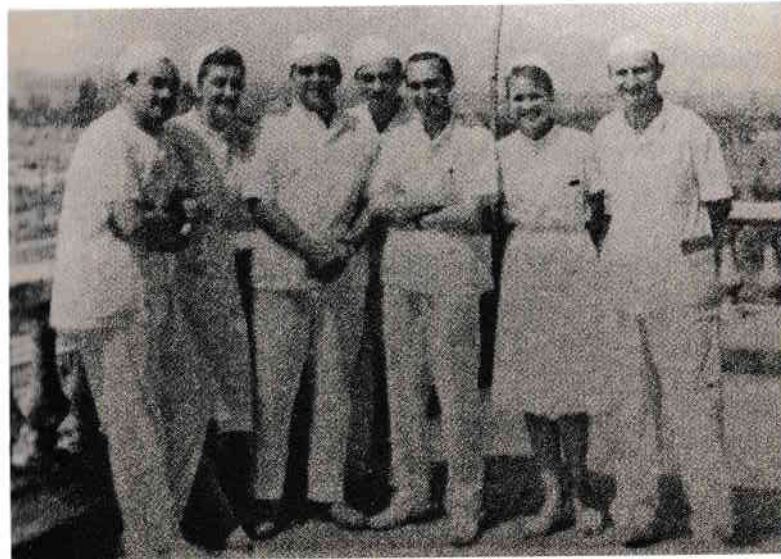

Figura 7. Pe terasa nou-construitului Spital Fundeni – într-o pauză
(primul din stânga – Francisc Proinov, chirurg cardiac și director al spitalului;
al treilea din stânga – Dan Setlacec).

De la început, Dan Setlacec a fost delegat de Voinea Marinescu să conducă întreaga Clinică de Chirurgie, cu cele două secții ale ei, Chirurgia generală și Chirurgia cardiacă; implicarea sa a fost însă mult mai mare în chirurgia cardiacă.

În 1964, Voinea Marinescu, Ministrul Sănătății și șeful „de jure“ al Clinicii de Chirurgie, decide mutarea definitivă a lui Dan Setlacec în Clinica de Chirurgie Generală. Profesorul Setlacec a rămas cu un imens regret legat atât de chirurgia cardiacă, cât și de cea vasculară (pe aceasta din urmă a iubit-o foarte mult). Însă, și-a folosit din plin cunoștințele și abilitățile acumulate în aceste domenii, ca să dea o strălucire deosebită chirurgiei generale pe care a practicat-o! (figura 8).